STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06343

UMSHTERBLEKHE REYD

Reuven Brainin

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אומשטערבלעבע רייד

— פון —

ראובן בריינין

וועגן בירא־בידזשאן און וועגן דער סאָוועטישער לייזונג
פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע

דער ווייזער גרייז — ליד פון אהרן קורץ
געווידמעט דעם אָנדענק פון ראובו בריינין

ניו יאָרק 1940

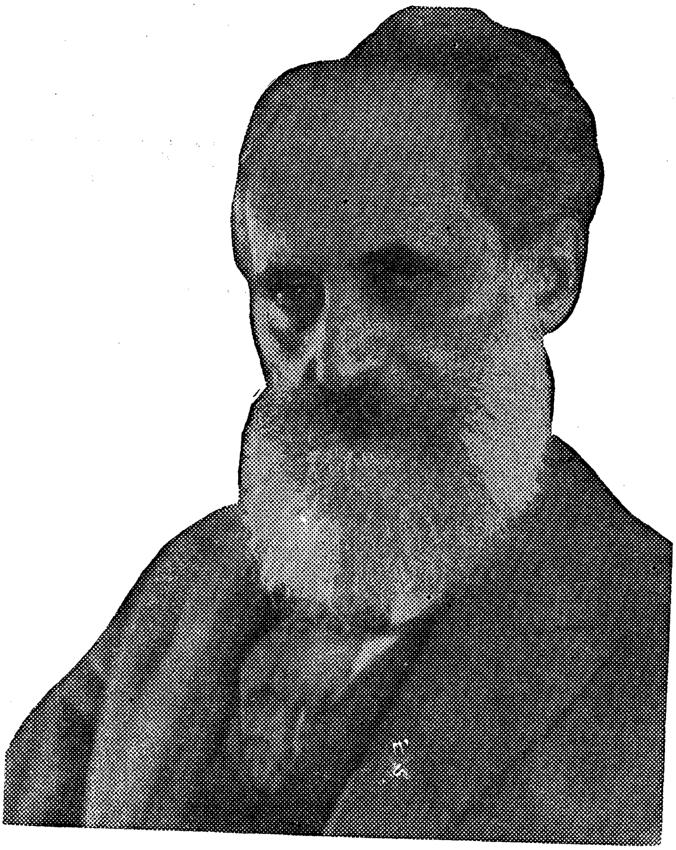

ראובן בריינין

1862—1939

אהרן קורץ

דער ווייזער גרייז

ער האָט אויסגעזען און גערעדט ווי אַ דערלייזער,
און זיינע רייד האָבן דערמאָנט אין די נביאים.
זיין גלויבן אינם פאָלק איז געווען אַ פעסטער און אַ הייסער
און לעבן יעדן טויטן וואָרצל האָט ער אַ נייעם שטאַם געזען בליען.

ער איז אַלט געווען ווי אַלט זיין פאָלק איז,
און איז געשטאָרבן יונג.
ער זעט וואו זיין פאָלק'ס אומגליק און דערפאָלג איז;
ער האָט געקענט דעם פלאַם דערזען אין אַ פונק.

האָט ער די קברים הייליגע געלאָזט בלויז אין זכרון,
די קברים פון מלכים, בת מלכה'ס און פרינצן, —
ער האָט געזען וואָס ס'איז פון זין און טעכטער אידישע געוואָרן
אין לאַנד, וואו ס'פאָלק פון אַלדאָס־גוטס פאַרגינט זיך.

ער האָט דערזען דאָס לאַנד, וואָס ברענגט זיין פאָלק גאולה,
— ווי אַלע פעלקער — הילפלאָזע און אונטערדריקטע —
האָט ער פאַרלאָזט די פאַלשע־פירער, די פינצטערע און דולע:
ער האָט דערזען די מאָרגנדיגע זיגער און באַזיגטע.

ער האָט דערזען דעם נאָענטסטן און ווייטסטן זוניג־רייפן ראַנד
פון אַ הימל לויטערן און אַן ערד באַפרייטער,
האָט ער ביז לעצטן שטרעק פון אָרעם געוויזן אף יענעם לאַנד
און פאַרזאָגט די גרעניצן צו היטן און זיי פירן ווייטער.

ווי ליכטיג געווען איז זיין שטערן, זיין קאָפּ —
ווי ווייס ס'איז געוועזן זיין ווירדיגע באָרד:
געפאַלן, געפאַלן אַ שטערן אַראָפּ,
נאָר הויך שטייגט צום הימל זיין שטראַלנדיג וואָרט.

געפאַלן, געפאַלן פון הימל אַ שטערן,
געפאַלן, אַראָפּ, טיף אין ים;
טייערער מענטש, ס'וועט שוין לאַנג ניט געווערן
און פריי ט'זיין און גליקלעך דיין גאַנצענער שטאַם.

ראובן ברײַנין בײַ אַ איקאָר־יום־טוב

(דערקלערונג געמאַכט אין מעדיסאָן סקווער גאַרדן, דעם 2טן יוני, 1934, אויף דער פייערונג פון דער פּראָקלאַמירונג פון דער אידישער אויטאָנאָמיע אין בירא-בידזשאַן)

איך בין דאַנקבאַר דעם שיקזאַל, וואָס האָט מיר באַשערט צו דערלעבן די גרויסע שעה, אין וועלכער בירא־בידזשאַן איז אָפיציעל דערקלערט געוואָרן פון דער סאָוועטן־רעגירונג אַלס אַ אידישע אויטאָנאָמע טעריטאָריע.

האָפנטלעך וועט ניט פיל צייט פאַרגיין, און בירא־בידזשאַן וועט ווערן אַ אידישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק.

איך בין איבערצייגט, אַלס מענטש און אַלס איד, וועלכער גלויבט אין דעם לעצטן נצחון פון דער סאָציאַליסטישער גערעכ־טיגקייט אויף די יסודות, אויף וועלכע עס איז געגרינדעט דער ראַטן־פאַרבאַנד, אַז די בירא־בידזשאַן דעקלאַראַציע איז אַ וועלט־פאַסירונג פון דער גרעסטער באַדייטונג.

בירא־בידזשאַן איז די ערשטע אידישע אויטאָנאָמע טעריי־טאָריע, וואָס איז אונז געגעבן געוואָרן פּריווילעג פון אַ גרויסער מאַכט דורכ'ן גאַנצן פאַרלויף פון אונזער געשיכטע.

דער סאָוועטן־פאַרבאַנד איז די ערשטע קאָמוניסטישע מדינה אין דער מענטשלעכער געשיכטע. דאָס איז ניט קיין צופאַל. עס שטעקט אין דעם געשיכטלעכע קאָנסעקווענץ און לאָגיק. עס איז די לאָגיק פון דער גאַנצער קאָנסטרוקציע פונם ראַטנפאַרבאַנד, אין וועלכן יעדע נאַציע איז באַרעכטיגט צו האָבן איר אייגענע טע־ריטאָריע, איר אייגענע שפּראַך און קולטור.

בירא בידזשאַן ווערט איצט די ערשטע אידישע אויטאָ־נאָמישע פעסטונג געגן די וואַקסנדיקע כוואַליעס פון דעם פאַשיזם, וואָס פאַרפלייצט די אַרומיגע וועלט.

בירא־בידזשאַן איז דער ענטפער פון ראַטנפאַרבאַנד צו די לענדער, אין וועלכע דער אַנטיסעמיטיזם איז אַ טייל פון זייער פּאָליטישער און עקאָנאָמישער פּראָגראַם.

ווען איך האָב נאָך מײַן ערשטן באַזוך אין ראַטן־פאַרבאַנד, מיט אַכט יאָר צוריק, זיך געווענדט צום וועלט־אידנטום מיט אַן ענערגישן רוף צו מיטאַרבעט אין דער אידישער קאָלאָניזאַציע אין קרים און אין אוקראַינע, בין איך פון מײַנע נעכטיגע פרײַנט, מיט וועלכע איך האָב געאַרבעט צענדליגער יאָרן, דערקלערט גע־וואָרן אַלס אַ פאַררעטער.

איך ווייס, אַז מײַן הײַנטיגער אויפרוף צו מיטאַרבעטערשאַפט אין דעם אויפבוי פון בירא־בידזשאַן וועט אַרויסרופן די זעלבע קורצזיכטיגע פערזאָנען צו נײַע פאַרלוימדונגען.

אָבער אַן אינערלעכע וואַרהייט, אַ פעסטע איבערצײַ־גונג צו דערשטיקן איז אַ ניט־קלענערער פאַרברעכן, ווי צו באַגיין אַ מאָרד.

אויך הײַנט דערקלער איך אין באַוואוסטזײַן פון מײַן פאַראַנט־וואָרטלעכקייט און אין אײַנקלאַנג מיט מײַן גאַנצער פאַרגאַנגענהייט, אַז יעדער איד, וואָס איגנאָרירט זײַן פליכט אַלס מענטש און איד צו העלפן דעם אויפבוי פון בירא־בידזשאַן, פאַרזינדיגט זיך שווער געגן זײַן פאָלק.

אַ מאַן אין מײַן עלטער שפּילט זיך ניט אין פראַזן: דאָס איז מײַן טיפסטע איבערצײַגונג.

איך צווייפל ניט, אַז די געשיכטע וועט מײַן אורטייל באַ־שטעטיגן.

וואָס די שונאים האָבן געפּילט וועגן דעם יום־טוב פון בירא־בידזשאן

דורך אַ צופאַל איז מיר אויסגעקומען צו באַזוכן אַ פּלאַץ, וואו עס קומען זיך צוזאַמען אַזוי־גערופענע אינטעלעקטואַלן. פאַרגיפטעטע פיינט פון ראַטן־פאַרבאַנד. איך בין דאָרט געווען גראָד אין דעם טאָג, ווען די צייטונגען האָבן געבראַכט דעם באַריכט, אַז דער צ. ק. (צענטראַל אויספיר קאָמיטעט) האָט פאַרעפנטלעכט די דעקלאַראַציע, וועלכע אַנערקענט בירא־בידזשאן אַלס אַ אידישע טעריטאָריע.

און פיליכט האָט מיך ניט דער צופאַל געבראַכט אין יענעם פּלאַץ, נאָר די פּסיכישע נייגיריגקייט האָט מיך יענעם טאָג געצויגן אַנצובליקן די טויט־שונאים פון דעם סאָוועטן־לאַנד און צו זען, וואָס פאַר אַן איינדרוק עס האָט געמאַכט אויף זיי די אויבנדערמאָנטע דעקלאַראַציע.

די באַגעגענונג מיט אָט דער חברה, מיט וועלכער איך האָב זיך ניט געטראָפן שוין יאָרן לאַנג, איז געווען אַן אָנגעצויגענע, אַן אָנגעשטריינגטע. איך האָב דאָרט געפונען אַ טרויעריגע און כמאַרנע שטימונג פון תשעה־באָב.

מיין אומדערוואַרטעטע דערשיינונג איז יענעם פּלאַץ, וועלכן איך האָב יאָרנלאַנג איגנאָרירט, האָט אָפּגעהאַקט די קאָכיגע ״מועסן, וואָס האָבן זיך געלאָזט הערן איידער מיין אריינקומען.

נאָך אַ דריקנדן שווייגן פון לענגערע מאָמענטן, האָט חברה געצוואונגענערהייט אָנגעהויבן פירן אַ שמועס וועגן די לעצטע טעגלעכע נייעס, וועגן קונציגע באַנדיטן, וועגן האַליוואודער סקאַנדאַליעזע געשיכטעס און דאָס גלייכן. מיט קיין איינציגן וואָרט האָט קיינער פון דער חברה ניט באַרירט די נייעס וועגן בירא־בידזשאן.

עס איז געװען אַ דעמאָנסטראַטיװע פאַרשװייגונג, אַז עס איז ניט װערט צו פאַרלירן אַ װאָרט װעגן אַזאַ פּוסטן ענין װי אַ איד־דישע טעריטאָריע אין װייטן מזרח.

מיר איז געװען שװער צוריקהאַלטן זיך פון צו שטעלן די פראַגע: װי קומט עס װאָס חברה איגנאָרירט אַזוי עקשנות׳דיג די װיכטיגסטע נייעס פון טאָג: די אַנערקענונג פון ביראָ־בידזשאַן, װאָס פאַרנעמט אַ שטח, װאָס איז גרעסער װי בעלגיע און האָלאַנד צוזאַמענגענומען פאַר אַ אידישער טעריטאָריע, אין אַ צייט װען די פאַשיסטישע באַװעגונג פאַרשפּרייט זיך װי אַן עפּידעמיע איבער דער װעלט...

איך האָב נאָך ניט געהאַט פאַרענדיגט מיין פראַגע, — און חברה האָט אָנגעהויבן טומלען, אום ניט צו דערלאָזן מיר צו אַרויסריידן דאָס, װאָס איז געװען נויטיג צו זאָגן אין יענעם מאָמענט.

אָנשטאַט אויסצוהערן מיין פראַגע אין גאַנצן, האָט זיך יעדער פון דער דאָזיגער חברה גערינסן צו ענטפערן.

אין מיטן דער סומאַטאָכע האָט זיך פּלוצים אַ שטעל געטאָן דער ראש־המדברים, דער הויפּט־רעדנער, און דער אַזוי־גערופענער „דיינקער“ פון אָט דער גרופּע, און האָט געעפנט זיין מענה לשון, אום „צו אונטערהאַקן מיר“, װי עס האָט געהייסן אויף זייער שפּראַך, די פליגלען. עס איז שטיל געװאָרן. די חברה־לייט האָבן אָנגעשפּיצט זייערע אויערן.

דער „דיינקער“ האָט אָנגעהויבן אין אַן ערנסטן טאָן:

„איך הערט אַ מעשה אַביסל, גאָט אין הימל האָט זיך מרחם געװען אויף זיינע אידן אין דייטשלאַנד און ער האָט צו זיי געשיקט זיין שליח מן השמים, װי עס האָט זיך אויסגעדריקט אונזער דיכטער, אום אַרויסצושלעפּן זיי פון די מ״ט שערי טומאה, דאָס הייסט: פון דער אַסימילאַציע.

„די ברכה, װאָס גאָט האָט געשיקט דורך זיין שליח, היטלער,

האָט זיך אָבער פאַרוואַנדלט אין אַ קללה, אַ דאַנק דעם אשמדאי, אין דער געשטאַלט פון דעם צ"ק, וועלכער האַלט אין איין באַקעמפן דעם ווילן און די וועגן פון דעם רבונו של עולם, ווייל די אידישע טעריטאָריע, וואָס איז געגעבן געוואָרן אין ביראָ־בידזשאַן, גראָד אין דעם זעלבן מאָמענט, ווען צען רעגירונגען, צו וועלכע עס האָט זיך געווענדט מאַקדאָנאַלד מיט דער אַלטער שתדלנות, זיי זאָלן דערלויבן אריינצוקומען אַ געוויסע צאָל אידישע פּליכטלינגע פון דייטשלאַנד, אום צו ראַטעווען זייער לעבן, האָבן אַלע זיך אָפּגעזאָגט צו עפענען די טויערן אפילו פאַר ניט קיין גרויסער צאָל אידישע אויסוואַנדערער.

„מיט פאַרגעניגן האָבן מיר פאַרנומען די טאַט־זאַך, אַז אַלע טירן און טויערן זיינען פאַרהאַקט פאַר אונזערע געצוואונגענע פּליכטלינגע. מיר האָבן געזעען אין דעם אַן אצבע אלהים, גאָט'ס פינגער, וועלכער ציינט אויף ארץ ישראל, וועלכע זאָל און מוז אויפנעמען דעם שטראָם פון אידישע פּליכטלינגע.

„נו, אין דער זעלבער צייט האָט אונז דער צ"ק געגעבן, ווי אויף צו להכעיס, אַ אידישע טעריטאָריע הינטער די הרי חושך — און גיי ווערג זיך מיט איר".

מיט ניין מאָס רייד האָט דער ראש־המדברים פּרובירט מיט אַלערליי קונצן צו באַווייזן, אַז ביראָ־בידזשאַן, וועלכע די רשעים, די אבי־אבות־הטומאה, וועלן נאָך באַלד גאַנץ באַשטימט פאַר־וואַנדלען אין אַ אידישער רעפּובליק, וועט נאָך ברייננען — אל תפתח פה לשטן! — אַן אומגליק אויף אַלע אידן אין די פאַרשידענע לענדער.

אויסהערנדיג, מיט אַן אייזערנעם געדולד, די נאַרישע דרשה, האָב איך זיך גאַנץ רואיג אָפּגעזאָגט פון יעדער דעבאַטע, אום ניט צו שטויסן וואַסער אין אַ סטופּע.

עס איז געווען לייכט צו איבערצייגן זיך, אַז עס איז אומ־מעגלעך ניט נאָר צו דעבאַטירן מיט אַזעלכע יונגע לייט, נאָר

אפילו צו ריידן א פּאָר ווערטער מיט זיי, פון מענטש צו מענטש.
ווען איך האָב זיך אזוי שטאַרק אנטוישט אין דער יונגער חברה, וואָס פּרעטענדירט אויף אינטעלעקטואַליטעט, האָב איך דערוואַרטעט צו הערן אַ פאַרניפּטיג וואָרט בנוגע דער געגעבענער אויטאָנאָמיע אין בירא־בידזשאַן פון די עלטערע און געניטערע אידישע פירער, וועלכע האָבן זיך געמוזט גאַנץ אָפט פּערזענלעך איבערצייגן ווי שווער און אוממעגלעך עס איז באַוועגן אַ רעגירונג זי זאָל אנערקענען דאָס רעכט פון דער אידישער מינאָריטעט אויף דער אויטאָנאָמיע פון איר שפּראַך און קולטור.

אָבער אויך אין דעם האָב איך, געגן מיינע דערוואַרטונגען, געמוזט זיך אנטוישן.

די אידישע אנערקענטע, אָדער די אָרויפגעצוואונגענע פירערשאַפט, אָדער זי איז שטום געבליבן, אָדער זי זוכט צו מאַכן דעם גאַנצן ענין פון דער אידישער טעריטאָריע אין בירא־בידזשאַן מיט דער אויסזיכט אויף אַ אידישער רעפּובליק, צו קליין געלט, צו אַש און בלאָטע.

די אידישע פירערשאַפט קאָן זיך בשום אופן ניט באַפרייען פון דער קליינבירגערלעכער אידעאָלאָגיע, אום צו דערהויבן זיך צום הויך־פּונקט פון דעם מאָמענט.

אין דעם מאָמענט ווענדן זיך די אויגן מיט האָפנונגספולע בליקן צו דעם „איקאָר“, אַז ער וועט לאָזן הערן דעם ריכטיגן און ווירדיגן אָפּקלאַנג, צווישן די האָרעפּאַשנע אידישע מאַסן, וועגן דער גרויסער מתנה, וואָס די סאָוועטן־רעגירונג האָט געגעבן די אידן אין מזרח סיביר.

עס איז אַ גרויסער יום־טוב פאַר דעם „איקאָר“, וואָס האָט די גאַנצע צייט זינט קאַלינין האָט, לערך מיט זעקס יאָר צוריק געזאָגט, אַז בירא־בידזשאַן איז באַשטימט פאַר אידישער קאָלאָניזאַציע מיט דעם צוועק צו גרינדן דאָרט אַ אידישע רעפּובליק, — ניט אויפגעהערט צו פאַרשפּרייטן דעם געדאַנק פון אַ אידישער

אויטאָנאָמיע און צו באַקעמפן זיינע געגנער פון רעכטס און פון לינקס.

מיר דאַרפן גראַטולירן דעם „איקאָר“ פאַר דער מאַטעריעלער הילף, וואָס איז געווען דער אויסדרוק פון דער סימפּאַטיע פון די אידישע אַרבעטער אין אַמעריקע מיט דער אַרבעטער רעפּובליק אין ראַטן־פאַרבאַנד, און פאַר דער מאָראַלישער שטיצע, וואָס דער „איקאָר“ האָט געגעבן די גאַנצע צייט די בויער פון בירא־בידזשאַן.

דער „איקאָר“ האָט געהאָלפן פּלאַנמעסיג דעם אויפבוי פון בירא־בידזשאַן מיט מאָדערנע מאַשינען און אויך מיט ראַציאָנאַלע טעכניקער.

אום צו פּאָפּולאַריזירן דעם געדאַנק פון דער גרינדונג פון אַ אידישער אויטאָנאָמיע און אום צו געבן דעם פאַראינטערעסירטן עולם ריכטיגע אינפאָרמאַציע וועגן בירא־בידזשאַן, האָט דער „איקאָר“ געשיקט אַן עקספּעדיציע פון באַקאַנטע פאַך־געלערנטע און נאָכהער פאַרעפנטלעכט אין אַ בוך די רעזולטאַטן פון זייער אויספאָרשונג.

אידישע פּיאָנערן אין בירא-בידזשאַן בויען פאַר זיך אַ גליקלעכע צוקונפט

•

(ביי דער פילאַדעלפיער פייערונג פון דער בירא־בידזשאַנער אויטאָנאָמיע, יולי דעם 8טן, 1934)

יעדע פייערונג פון דער בירא־בידזשאַנער דעקלאַראַציע איז אַן און פאַר זיך אַ קאָנסטרוקטיווע, אַ בויענדע טאַט, דען מיר טאָרן ניט רוען ביז אונז וועט נישט געלינגען פולשטענדיג איבערצוציי׳ען די עפנטלעכע מיינונג — די אידישע ווי די ניט אידישע — וועגן דער באַזונדערער וויכטיגקייט פון דער סאָוועטישער דער־קלערונג פון בירא־בידזשאַן אַלס אַ אידישע טעריטאָריע, אַן אויטאָנאָמע טעריטאָריע — רעלאַטיוו אַן אומבאַוואויִנטע, וואָס איז רייך מיט פאַרשידענע נאַטור־אוצרות, און וואָס די רעגירונג פון ראַטנפאַרבאַנד האָט אונז געשענקט מיט דער אבזיכט מיר זאָלן דאָרטן אַנטוויקלען אונזער סאָציאַל לעבן.

דאָס האָט די סאָוועטן רעגירונג געטאָן נישט צוליב דעם, ווייל זי וויל זיך באַפרייען פון אירע אידישע בירגער. ניין, עס איז אין איינקלאַנג מיט דער סאָוועטיש־לענינשער אידעאָלאָגיע, אַז די אידישע נאַציע איז בארעכטיגט צו אַן אייגענער רעפּובליק. בירא־בידזשאַן פאַרמינדערט נישט אויף קיין אופן די אבסאָלוטע גלייכ־בארעכטיגונג פון די אידישע סאָוועטישע בירגער.

די בירא־בידזשאַנער דעקלאַראַציע שטעלט פעסט די טאַט־זאַך, אַז די אידן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, וועלכע ווילן פירן אַ קאָלעקטיוו אידיש לעבן, — וועלן האָבן אין זייער טעריטאָריע אַלע מעגלעכקייטן דאָס צו פאַרווירקלעכן.

נאַטירלעך איז בירא־בידזשאַן היינט צו טאָג ניט קיין גן־עדן; זעלבסטפאַרשטענדלעך פעלט נאָך דאָרט די באַקוועמלעכקייט פון אַ מאָדערנער גרויסער שטאָט. בירא־בידזשאַן איז אָבער אַ

גן־עדן פאר עכטע פיאָנערן, וועלכע זיינען גרייט צו פאַרקאַטשען די אַרבל און זיך נעמען גלייך צו דער אַרבעט מיט חשק צו שאַפן די נייע אידישע סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט. נאָר אַזעלכע מענטשן, וועלכע גלויבן נישט אין אַ בעסערער צוקונפט פון דער מענטשהייט, איגנאָרירן די באַדייטונג פון בירא־בידזשאַן אַלס אַ אידישע טעריטאָריע. אַ אידנטום, וואָס האַלט זיך קראַמפּהאַפט אין אַ פאַרפוילטער ספּעקולאַציע־עקזיסטענץ, און וואָס איגנאָרירט דעם נייעם מאָרגן אין ראַטנפאַרבאַנד — איז פאַראורטיילט צו אונטערגאַנג.

איך צווייפל נישט קיין סעקונדע, אַז בירא־בידזשאַן וועט ווערן אַ ליכטיגער ביישפּיל פאַר דער גאַנצער וועלט און וועט ווייזן וואָס אידן קאָנען שאַפן ווען זיי ווערן באַפרייט. איך בין איבערצייגט אין דעם מאַטעריעלן און מאָראַלישן ערפאָלג פון דער אויפבוי־אַרבעט אין בירא־בידזשאַן. עס מוז געלינגען, נעמענדיג אין אַנבאַטראַכט דעם פרישן פּיאָנערן־גייסט פון דער אידישער יוגנט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, האָב איך צוטרוי אין דעם רעזולטאַט.

איך ווייס, אַז די סאָוועטן־מאַכט איז די פאַסענדסטע מלוכה, אין וועלכער די אידן קאָנען דערפאָלגרייך אַרבעטן. דאָס מוזן די אידן פון דער גאַנצער וועלט באַגרייפן און אין דעם זין מיט־אַרבעטן.

באַגריסונג פון חבר ברייני̤ן

ביי דער נאַציאָנאַלער קאָנווענשאָן פון „איקאָר“, אין מערץ, 1935

„עס טוט מיר זייער לייד, וואָס איך בין איצט ניט אינגער, מיינע אַמאָליגע קרעפטן וואָלט איך איצט אינגאַנצן געווידמעט דער בירא־בידזשאַנער אַרבעט.

איך פּערזענלעך האָב פּיל צו דאַנקען דעם „איקאָר“. עס איז געווען אַ צייט, ווען איך האָב זיך געטראָפן מיט מיין יוגנט־פריינד, פּראָפעסאָר קונץ, און מיר האָבן מיט אים דעבאַטירט וועגן סאָ־וועטן־רוסלאַנד. ער איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט געעפנט מיינע אויגן צו זען די וואַרהייט.

אין אַ קורצער צייט נאָכדעם, אַריינטרעטנדיג אין „איקאָר“ און צוזעענדיג די אויפּאָפּערנדיגע אַרבעט און גיגאַנטישן קאַמף, וואָס זיי פירן אָן פאַר דער בירא־בידזשאַנער אידייע, האָב איך זיך אויך אַריינגעוואָרפן אין קאַמף און האָב געמאַכט אַן אַגיטאַ־ציאָנס־רייזע איבער אַמעריקע פאַר דער זעלבער אידייע. איך בין געקומען אין באַרירונג מיט די בעסטע סימפּאַטישסטע עלעמענטן אין דער אידישער אַרבעטערשאַפט. ליידער דערלויבט ניט מיין איצטיגער געזונדהייט־צושטאַנד פאָרזעצן דעם דאָזיגן קאַמף.

איך באַוואונדער אָבער די פירערשאַפט פון דעם „איקאָר“, וועלכער איז איצט דער איינציגער, וועלכער פאַרטרעט אי די אי־דייע און אי די פּראַקטישע אַרבעט אויף אויפצובויען אַ אידישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק.

יעדער טאָג ברענגט נייע באַווייזן ווי ריכטיג דער „איקאָר“ האָט אָפּגעשאַצט די שטרעבונג פון דער סאָוועטן־רעגירונג צו בויען בירא־בידזשאַן אַלס אַ אידישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק.

איך האָף, אַז פּילע פון אייך וועלן דערלעבן צו זען דעם לעצטן נצחון פון אונזער גרויסער אידייע“.

אַ יאָר בירא־בידזשאַנער אויטאָנאָמיע

מיר פייערן היינט דאָס ערשטע יאָר זינט די סאָוועטן רעגי־רונג האָט אָפיציעל דערקלערט בירא־בידזשאַן אַלס אַ אידישע אויטאָנאָמע טעריטאָריע. אייגענטלעך האָט דאָס גאַנצע אידישע פאָלק געדאַרפט פייערן אָט דעם יום־טוב מיט דער גרעסטער באַ־גייסטערונג. ליידער זיינען די גרויסע אידישע מאַסן נאָך בלינד און טויב בנוגע דער גרויסער וויכטיגקייט און דער מעגלעכקייט, וואָס די באָלשעוויסטישע רעגירונג גיט אונז פרייווילינ, — אין פולשטענדיגן איינקלאַנג מיט איר פּראַקטישן אופן צו לייזן די פּראָבלעם פון די מינאָריטעטן פעלקער — צו שאַפן אַ אידישע סאָציאַליסטישע רעפּובליק.

די היסטאָרישע וויכטיגקייט און די גרויסע באַדייטונג פון אונזער נייער אידישער אויטאָנאָמער טעריטאָריע שיינט אונז היינט צו זיין נאָך פיל גרעסער, ווי מיט אַ יאָר צוריק. די פאַשיסטישע כוואַליעס דראָען צו פאַרשלינגען פולשטענדיג די מייסטע אייראָ־פּייאישע לענדער. די אידישע לאַגע אין דייטשלאַנד, ווי אויך אין פּוילן, רומעניע און אַנדערע לענדער, איז היינט צו טאָג פיל ער־גער, ווי זי איז געווען מיט אַ יאָר צוריק, הגם אויך דאַן איז די לאַגע געווען שלעכט. דאָס וועלט־אידענטום האָט זיך נאָך קיינ־מאָל ניט געפונען אין אַזאַ געדריקטער און אומגליקלעכער לאַגע, ווי היינט. אומעטום — מיט דער איינציגער אויסנאַם פונם ראַטן־פאַרבאַנד, — באַהערשט די אידישע גאַס אַ געפיל פון אומזיכער־קייט, פון אַנגסט און פון שרעק.

די בירא־בידזשאַנער דערקלערונג שטייט היינט צו טאָג נאָך פיל פעסטער אַלס אַ צייכן פון אַ זיכערער צוקונפט, אַלס אַ צייכן פון אידישער אויפלעבונג. און איך פיל זיך גליקלעך, וואָס מיר האָבן זיך ניט גענאַרט אין דער וועלט־באַדייטונג פון בירא־בידזשאַן.

מיר קענען ניט צווייפלען אין דעם, אַז ביראָ־בידזשאַן וועט שוין אין די נעקסטע יאָרן ווערן דער צוציאונגס־פּונקט פאַר די אידן אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער. מיט יעדן טאָג ווערט אַלץ קלאָרער, אַז דער אַנטיסעמיטיזם איז אַ דירעקטער פּראָדוקט פון דער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם. עס איז גענוג אַ קוק צו טאָן אויף די קאַפּיטאַליסטישע לענדער און דאָן אומצואווענדען אונזער פּנים צום ראַטנפאַרבאַנד. אויף איין זייט זעען מיר, אַז מיר דינען אין דעם פּאָליטישן קאַמף צווישן די פאַרשיידענע פּאַר־טייען אַלס דער שעיר לעזזל (אַלס דער זינד־באָק) און אונז דער־וואַרטן דאָרט די גרעסטע סכנות פאַר אונזער קערפּער און פאַר אונזער גייסט, בשעת אין ראַטנפאַרבאַנד זיינען מיר פריי צו אַר־בעטן פאַר אַ זיכערע צוקונפט.

ביראָ־בידזשאַן אַלס דער ליכטיגסטער פּונקט אין אונזער פאַר׳חושכ׳טן לעבן אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער, האָט היינט, אין אַ יאָר אַרום נאָך קאַלינינס דעקלאַראַציע, פּיל געוואונען אין זיין באַדייטונג.

דער ראַטנפאַרבאַנד האָט באַוויזן דורך זיין גאַנצער עקזיס־טענץ, אַז אין זיינע גרענעצן איז ניטאָ קיין פּלאַץ פאַר דער אי־דישער פראַגע.

ביראָ־בידזשאַן אַנטוויקלט זיך. ביראָ־בידזשאַן בויט זיך און וואַקסט פון טאָג צו טאָג. ביראָ־בידזשאַן שאַפט זיך אַלס אַ זי־כערער האַפן פאַר די פאַרפאָלגטע קרבנות פון דער אַלטער וועלט. עס פאַלט דער גורל אויף ביראָ־בידזשאַן צו ווערן דאָס אידישע לאַנד, וואו אונזערע פאַרפאָלגטע און דערנידעריגטע ברידער וועלן ווידער געווינען זייער זעלבסט־רעספּעקט.

איך שטיי היינט צו טאָג, נאָך פיל מער ווי אַלע מאָל, אויף דעם שטאַנדפּונקט, אַז די סאָוועטן־רעגירונג איז די עטישסטע און די גערעכטסטע בנוגע צו די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, זי איז פריי פון יעדער קליינלעכקייט און ענגהאַרציגער פּאָליטיקאַנסטווע. זי זעט אין יעדן וועזן אַ גלייכבאַרעכטיגן מענטשן און באַהאַנדלט

אים אַלס אַזעלכן. גראַד אַלס איד פיל איך מיך אין האַרמאָניע און אין איינקלאַנג מיט אַט דער אָנשוויאונג פון דער סאָוועטן־רעגירונג.

איך קאָן ניט שליסן מיינע קורצע ווערטער אָן אויסצודריקן אויף אַט דער פאַרזאַמלונג מיין טיפסטן טרויער איבער דעם ניט־לאַנג צוריק פאַרשטאָרבענעם פיטער סמידאָוויטש. ער, דער ניט־איד; ער, דער גרויסער און טרייער קאָמוניסט, האָט אַזוי טיף דערפילט די לאַגע פון די אידן. ער האָט בייגעטראָגן אַזויפיל קאָנסטרוקטיווע און פאַרשטענדניספולע הילף אין דער אידישער קאָלאָניזאַציע־באַוועגונג אינ׳ם ראַטנפאַרבאַנד. איך שעץ מיך גליקלעך, וואָס עס איז מיר באַשערט געווען צו שטיין פערזענלעך אַזוי נאָענט צו סמידאָוויטשן. זיין אָנדענקען וועלן מיר אימער מיט גרויס רעספּעקט און ליבע האַלטן.

דער בוי פון ביראָ־בידזשאַן גייט פאָרויס. אַרום דעם סאָ־וועטן־פאַרבאַנד קאָן עס פּאָליטיש בליצן און דונערן, אינם ראַטנ־פאַרבאַנד זעלבסט גייט די אַרבעט ווייטער און העכער. קיין זאַך שטייט נישט אין וועג, אַז ביראָ־בידזשאַן זאָל פאַרנעמען אַ גרויסן און גלענצענדן קאַפּיטל אין דער באַלדיגער געשיכטע פון אונזער פאָלק. עס הענגט נאָר פון אונז אָפּ — פון אונז אַליין. די סאָ־וועט רעגירונג האָט דאָס איריגע געטאָן, און טוט דאָס איריגע אויך ווייטער.

באַגריסונג פון ראובן ברייַנין ביי דער פייערונג פון צוואַנציג יאָר סאָוועטן־פּאַרבאַנד אין היפּאָדראָם, ניו יאָרק, אין 1937

דער צוואַנציג־יאָריגער יובילײ פון די סאָוועט־רעפּובליקן איז א גרויסער יום־טוב — א יום־טוב פאַר אַלע מענטשן, וועלכע זיי־נען ערלעך פאַראינטערעסירט און גלויבן אין א בעסערער וועלט. עס זיינען ערשט צוואַנציג יאָר פאַראיבער זינט די אונטערדריקטע מאַסן האָבן צעשטערט די צאַריסטישע טורמע . . . עס איז ערשטע צוואַנציג יאָר זינט צווישן די חורבות פונם וועלט־קריג, ווען די קאַנאָנען און גיפט־גאַזן האָבן נאָך געסטראַשעט אייראָפּע, אַז די סאָציאַליסטישע רעפּובליקן פונם ראַטן־פּאַרבאַנד זיינען געבוירן געוואָרן. ערשטע צוואַנציג יאָר, זאָג איך, און דאָך שיינט עס מיר אָפּט, אַז שוין צוואַנציג יאָרהונדערט ווי דער סאָוועטן־פּאַר־באַנד האַלט אין איין וואַקסן, אין איין רייכער און שטאַרקער ווערן. שוין צוואַנציג יאָר, אַז דער ראַטן־פּאַרבאַנד באַשיצט זיין פּלאַץ געגן דער אַרומיגער פיינטלעכער אויסדרויערקייט.

ביז מיט א פּאָר יאָר צוריק איז געווען דער ענדגילטיגער נצחון פונם ראַטן־פּאַרבאַנד בלויז א האָפענונג פון אונזער זייט. מיר האָבן געציטערט ביי יעדן פּאָליטישן ווינטל, וואָס האָט א בלאָז געטאָן איבער אייראָפּע. מיר זיינען געווען צופרידן יעדן טאָג, וואָס איז פאַראיבער אָן מלחמה געגן סאָוועטן־פּאַרבאַנד. מיר זיינען געווען גליקלעך פאַר יעדן טאָג, וועלכער האָט דער־מעגלעכט די סאָוועט־רעפּובליקן אָפּצואָטעמען. מיר האָבן געלעבט אין א שטענדיגער מורא, אַז עס קאָן עטוואָס פּאַסירן, וואָס קאָן ברענגען אין א סכנה די דערגרייכונגען פונם פּראָלעטאַריאַט אין ראַטן־פּאַרבאַנד.

יענע צייטן פון דעם שטענדיגן ציטערן און שרעקן זיך זיינען פאַראיבער. היינט האָט זיך די לאַגע פולשטענדיג געביטן. ניט די פריינט פון סאָוועט־רוסלאַנד דאַרפן ציטערן פאַר דעם שיקזאַל

פונם ראטן־פארבאנד, נאָר די משרתים פון דער אָפּשטאַרבנדיגער קאפּיטאַליסטישער וועלט ציטערן, ווייל זיי קאָנען ניט מער איג־נאָרירן די סימפּטאָמען, די סימנים פון זייער אייגענעם אונטער־גאַנג.

איך בין פעסט איבערצייגט, דאָס איר אַלע, מיינע יונגע חברים, וועט זיך באַטייליגן אין דער באַגרעבעניש פון דיזער אַל־טער, פוילער, אָפּשטאַרבנדיגער וועלט, — א וועלט וואָס קעמפט היינט־צו־טאָג מיט אירע לעצטע כחות געגן דעם טריאומף־צוג פונם קאָמוניזם, וואָס קיינער קאָן אים ניט צוריקהאַלטן.

איך בין פעסט איבערצייגט, אַז די היסטערישע העצע מצד דער פאַשיסטישער מאַכט געגן דעם ראטן־פאַרבאַנד, איז נאָר די לעצטע קאָנוואולסיווע באַוועגונג פון א קערפּער, וועלכער גוסס'ט. אין דעם שרייען און ליאַרמען פון די היטלערס און מוסאָלינים, קענען מיר פילן דעם פּחד־געשריי פון פאַראורטיילטן צום טויט. עס וועט זיי פּילייכט נאָך געלינגען אריינצושלעפּן די וועלט אין א קאַטאַסטראָפאַלן, אַלצעשטערדיגן קריג. עס וועט זיי פּילייכט געלינגען אָפּצונאַרן די אַזויגערופענע דעמאָקראַטישע מלוכות, און דורך דעם רוף: „ראַטעוועט דעם קאַפּיטאַליזם!“ — וועלן זיי צוציען די דאָזיגע דעמאָקראַטיע אויף זייער זייט, און זיי וועלן צוזאַמען מאַרשירן געגן דעם ראטן־פאַרבאַנד. אָט דאָס שרעק־לעכע בילד איז ניט נאָר מעגלעך, — עס איז וואַרשיינלעך.

איך צווייפל, אויב מיר איז באַשערט נאָך צו דערלעבן אָט דעם לעצטן קאַמף פון דער צוקונפט געגן דער פאַרגאַנגנהייט. איך האָב אָבער ניט דעם קלענסטן צווייפל אין דעם פולשטענדיגן זיג פון דער אידייע, וועלכע באַהערשט אונז אַלעמען דאָ. איך צווייפל ניט קיין איינציגע מינוט, אַז דער קאָמוניזם וועט גאַנץ באַשטימט זיגן, און אַז מיר גייען אַנטקעגן דער שענסטער עפּאָכע פון דער מענטשהייט. ווען דיזער גרויסער טאָג וועט קומען — און קומען מוז ער, — דאַן וועט אויך די אידישע פּראָבלעם פולשטענדיג געלייזט ווערן, דאַן וועט אויך דער אַנטיסעמיטיזם בלייבן ליגן אויפן שלאַכטפעלד ווי א נבלה.

דערװײל מוזן מיר קעמפן אַלס פרײנט פון ראטן־פאַרבאַנד, אַלס גלױביגע אין דער צוקונפט. די צוקונפט בױט זיך שױן אין בירא־בידזשאַן, אין דער געשטאַלט פון אַ פרײער אידישער סאָציאַליסטישער רעפּובליק אין אַ פרײער װעלט. און דערפאַר זײנען מיר פאַרפליכטעט צו העלפן דיזער אױפבױאונג מיט װאָס עס איז נאָר מעגלעך. עס איז קײן צװײפל ניט, אַז בירא־בידזשאַן װעט שפּילן אַ גרױסע ראָלע אין דער אידישער געשיכטע. בירא־בידזשאַן װעט נאָך אפשר זײן דער אײנציגער מקלט־אינזל (צו־פלוכט־אינזל) פאַר די קרבנות פון פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פאַרפאָלגונגען אין דער קומענדיגער, אפשר נאָך לאַנגער פּעריאָדע פון גסיסה פון דער קאַפּיטאַליסטישער װעלט.

די צוקונפט פון דער מענטשהייט איז ענג פאַרבונדן מיט דעם דערפאָלג פון סאָוועטן-פאַרבאַנד

באַגריסונג צום 10טן יובילײ פון ביראָ־בידזשאַן אין מערץ, 1938

מיר פייערן היינט אַ גרויסן יום־טוב — אַ יום־טוב, אין וועלכן אַלע פרייהייטס־ליבענדע מענטשן וואָלטן אייגנטלעך געדאַרפט נעמען אַנטייל. היינט איז אַ דאַטום אין דער וועלט־געשיכטע, די וויכטיגקייט פון וועלכן מיר קאָנען נאָך ניט פאָראויסזען, אָדער פאָראויסרעכענען.

צען יאָר ביראָ־בידזשאַן באַדייט צען יאָר בויען פאַר דער צוקונפט, — צען יאָר בויען די צוקונפט זעלבסט. דאָס איז, אויסער אַלע פּראַקטישע באַטראַכטונגען, די גרויסע וויכטיגקייט פון ביראָ־בידזשאַן.

אין אַ וועלט, אין וועלכער די חוצפה׳דיגע, אומגערעכטע און נידעריגע עלעמענטן טרייבן און יאָגן די מענטשהייט צוריק צו באַרבאַריי; אין אַ וועלט, אין וועלכער די קליינע נאַציעס ווערן אויפגעפרעסן און פאַרשלונגען — אין אַט דער וועלט איז אַ וואונדער געשען. אין דער וועלט, וואָס ווערט טעגלעך אַלץ שוואַרצער און שוואַרצער, גרויזאַמער און גרויזאַמער, און אין וועלכער דאָס אידישע פאָלק ווערט פאַרניכטעט אַלס דער ערשטער קרבן, — בויעט זיך אין ווייטן מזרח אַ פרייע אידישע רעפּובליק.

פאַר דעם היסטאָריש־דענקענדן מענטשן איז דאָס בילד פון די אידישע חלוצים, פון די פּיאָנערן אין ביראָ־בידזשאַן אַ באַרוישענדיגעס. ער זעט פאַר זיך שטאָלצע, קרעפטיגע און פריידיגע אידן, וועלכע שטעלן זיך ניט אָפּ פאַר קיינע שוועריגקייטן, און וועלכע שרעקן זיך ניט פאַר קיינע געפאַרן כדי אויפצובויען די אויטאָנאָמע טעריטאָריע. עס איז דער איינציגער האָפענונגס־

שטראַל, וואָס באַלײַכט די טונקלע אידישע פּאַנאָראַמע. דאָס ליכט, וואָס שטראָמט ארױס פון ביראָ־בידזשאַן, װערט מיט יעדן יאָר אַלץ שטאַרקער, קלאָרער און דורכדרינגענדיגער. עס איז װי אַ לײַכט־טורעם אין אַ שטורם — אַ פּאַקל, װאָס גיט אונז קראַפט אויסצוהאַלטן די נאַכט, און דערמוטיגט אונז צו באַגעגע־נען דעם מאָרגן.

אין אײראָפּע קעמפט דער גרעסטער טײל פון די אידן פאַר דעם נאַקעטן לעבן; די מײסטע אידן דאָרט האַלטן אין אײן שרעקן זיך, אַז דער מאָרגן װעט איבערשטײַגן דעם הײנט אין דער־נידערונגען. יעדער טאָג ברענגט מיט זיך נײַע שאַנדע און נײַעם שמאַך. רעגירונגען, װאָס זײער פונקציע האָט געדאַרפט זײַן צו באַשיצן און צו העלפן אַלע זײערע בירגער, זײַנען זעלבסט די העצער און די פירער פון דער צעשטערונג פון די אידן אַלס שוצ־לאָזע מינאָריטעט.

אַזוי טעמפּ זײַנען מאַנכע פון אונז געװאָרן, אַז זײ דערװאַרטן מער גאָר ניט פון רעגירונגען, און זײ שטעלן זיך צופרידן מיט אַ קלענערער אָדער גרעסערער דאָזע פון אַנטיסעמיטיזם, אַזױ לאַנג װי די אידן װערן ניט געשטערט אין זײער האַנדל. דאָס איז די גרױסע טראַגעדיע פון דער אידישער געגנװאַרט. עס איז אַ פּאַקט, אַז אין געװיסע אידישע קרײַזן פעלט דער װילן צו פרײַהײט, דער װילן צו דער סאָציאַלער און נאַציאָנאַלער באַפרײַאונג.

די סאָװעטן־רעגירונג איז די אײנציגע אין דער װעלט — און דאָס קאָן ניט גענוג באַטאָנט װערן — די אײנציגע רעגירונג אין דער װעלט, װאָס האָט געלײזט אין איר אײגן לאַנד די אידישע פּראָבלעם שטאַטמעניש און װיסנשאַפטלעך. די סאָװעטן־רעגירונג האָט ענדגילטיג אויסגעװאָרצלט דעם אַנטיסעמיטיזם אַלס גיפטיגע געזעלשאַפטלעכע קראַנקהײט, װאָס איז אַ געפערלעכע זאַך אויך פאַר ניט־אידן. די סאָװעטן־רעגירונג, אָן יעדן אינערן אָדער אױ־סערן דרוק, האָט געגעבן איר אידישער באַפעלקערונג אַ קולטור־רעלן, װי אויך אַ געאָגראַפישן נאַציאָנאַלן באַזיס.

דאָס האָט דער ראַטנפאַרבאַנד געטאָן ניט ווייל ער האָט געוואָלט זיין טאָלעראַנט אָדער גרויסמוטיג צו דער אידישער באַפעלקערונג אינם סאָוועטנלאַנד. טאָלעראַנץ און גרויסמוטיגקייט צו זייערע אייגענע בירגער איז אַ באַליידיגונג, און עס איז פּונקט אַזוי עקלהאַפט פאַר דעם פרייען מענטשן ווי פאַרפאָלגונגען. די שטעלונג פון דער סאָוועטן־רעגירונג צו די אידן איז אין אנקלאנג מיט די פּרינציפּן פון די רעכט פון נאַציאָנאַליטעטן אויף וועלכע די קאָנסטיטוציע פונם ראַטנפאַרבאַנד איז געבויט.

מיין גלויבן אינם ראַטנפאַרבאַנד שטייט אומדערשיטערלעך פעסט. מיין גלויבן אין דער גרויסער באַדייטונג פון בירא־בידזשאַן וואַקסט מיט יעדן טאָג.

איך בין אַן אַלטער מאַן, וואָס האָט זיך זיין גאַנץ לעבן אָפּגעגעבן מיט מענטשלעך־אידישע פּראָבלעמען. איך גלויב, אַז איך פאַרשטיי די אידישע פראַגע אַזוי גרינדלעך ווי ערגעץ וועלכער מאַן אויף דעם ערד־קוגל. איך זאָג אייך, מיינע ליבע חברים: אַרבעט פאַר דער אידישער רעפּובליק אין בירא־בידזשאַן, און האָט צוטרוי צו דער מוטיגער טאַטקרעפטיגקייט פונם ראַטנפאַרבאַנד!

די צוקונפט פון דער מענטשהייט, און גאַנץ באַזונדערס פון דעם אידישן פאָלק, איז ענג פאַרבונדן מיט דעם דערפאָלג פון בירא־בידזשאַן און פון דער סאָוועטן־רעגירונג.

דערקלערונג וואָס פאַרדאַמט די איצטיגע וואַקכאַנאַליע

ספּעציעלע דערקלערונג צום „איקאָר"

וואַל מארען, קוויבעק, קאנאדע — אוגוסט 31טן, 1939

(טעלעפאָניש).

איך וויל, אַז איר זאָלט וויסן, אַז דער „איקאָר" האָט מיין פול-הארציגסטע קאָאָפּעראַציע אויך אויף ווייטער. איך אנטזאג זיך אונטערצוגעבן זיך צו א קינסטלעך-געשאַפענער היסטעריע, מיט וועלכער מען וויל באַהערשן דאָס אידישע לעבן אין דעם איצטיגן מאָמענט. קאָנסטרוקטיווע ארבעט לטובת די אידן, וואו זי זאָל ניט געטאָן ווערן, מוז אָנגעפירט ווערן אומגעשטערט. אונטער קיינע באַדינגונגען טאָר מען ניט דערלויבן, אַז וויכטיגע ארבעט אין די אינטערעסן פון דעם אידישן פאָלק זאָל ליידן צוליב די שנעלע ענדערונגען אין דער דיפּלאָמאַטישער שאָך-שפּיל, וואָס גייט אָן אין אייראָפּע. אין אָט-דער שפּיל איז דאָך בלויז דער ענדגילטיגער אויסגאַנג וויכטיג, נאָר ניט די צייטווייליגע סטראַטעגישע מאַנעוורעס. אין איצטיגן מאָמענט קאָן קיינער ניט זאָגן מיט זיכערקייט וואָס פאַר א רעזולטאַט אַזאַ אָדער אַן אַנדער דיפּלאָמאַטישער צוג וועט ברענגען — דער קליגסטער מענטש קאָן בלויז ספּעקולירן.

איין זאַך ווייס איך אויף זיכער, און דאָס איז, אַז מיינע חברים אין „איקאָר" און אין דעם אידישן פאָלקס-קאָמיטעט זיינען טרויענסווערט גענוג און מען קאָן זיך אויף זיי פאַרלאָזן אין דער אומדערמידלעכער ארבעט געגן די פינסטערע פאַשיסטישע כחות. אין אָט דער הייליגער ארבעט בלייב איך שולטער צו שולטער מיט אייך, און איך שליידער צוריק מיט פאַראַכטונג יעדע אַטאַקע, וואָס ווערט אויף אייך געמאַכט.

מיינע טעג זיינען געציילטע, נאָר עס איז מיין הייסטער וואונטש, אַז איך, מיינע איגנערע חברים אין קאַמף, זאָלט לעבן און דערלעבן דעם ליכטיגן אויפגאַנג פון דעם טאָג, ווען דער גלויבן פון די, וועלכע האָבן מיט אַן אמת געשטרעבט צו אַ בע־סערער וועלט, וועט פאַרווירקלעכט ווערן. אין יענעם טאָג, וויל איך, אַז איר זאָלט געדיינקען, אַז מיין אייגענער גלויבן איז גע־בליבן פעסט און ניט צעטרייסלט אין די איצטיגע פינסטערע טעג.

האָט דער נאַציאָנאַלער איד אַ צוקונפט אין סאָוועטן־פאַרבאַנד?

וואָס מיינט „נאַציאָנאַל־אידנטום?" — סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט באַוויזן, אַז אידן־האָס האָט ניט קיין פּלאַץ אין אַ ציוויליזירטער אָרדענונג. — די גלייכבארעכטיגונג און אירע פּאָלגן אונטער'ן באָלשעוויסטישן רעזשים איז דאָס העכסטע גליק פאַר די אידן אויף דער סאָוועטישער טעריטאָריע.

עס זיינען פאַראַנען ניט נאָר מענטשן עובר־בטל'דיגע, נאָר עס זיינען אויך פאַראַנען אויסדרוקן, וואָס זיינען עובר־בטול, ווערטער, וועלכע געהערן דער פאַרגאַנגענהייט, און וועלכע האָבן פאַרלאָרן יעדן צוזאַמענהאַנג מיט דער געגנוואַרטיגער וועלט. אויסדרוקן, וואָס זיינען געוואָרן זינלאָז און וואָס האָבן מער ניט קיין באַדייטונג; אויסדרוקן, וואָס טראָץ דעם, וואָס מען באַנוצט זיך מיט זיי, זיינען שוין לאַנג טויט.

אין אידישע קרייזן ווערן היינט־צו־טאָג באַנוצט אַזעלכע עובר־בטל'דיגע אויסדרוקן בנוגע דער אידישער לאַגע אין ראַטנפאַרבאַנד. אפילו די שאַרפסטע געגנער פון סאָוועטן־פאַרבאַנד גיבן אומווילִיג צו, אַז דער אַנטיסעמיטיזם האָט באַקומען אַ טויטקלאַפּ פון דער באָלשעוויסטישער רעגירונג. צו גלייכער צייט אָבער פאַרגיסן אָט די קעגנער הייסע טרערן אויף דער „אידישער טראַגעדיע" אין ראַטנפאַרבאַנד. יאָ, זיפצן אונזערע עפּנטלעכע אידישע קלאָג־ווייבער, דער אידישער קערפּער איז געראַטעוועט געוואָרן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד, אָבער די אידישע נשמה איז געגאַנגען צוגרונט. און ווען מען פּרובירט אַרויסצובאַקומען פון די דאָזיגע באַקלאָגערס פונ'ם רוסישן אידנטום וואָס איז אייגנטלעך די אידישע נשמה, דאַן באַקומען מיר דעם ענטפער, אַז עס איז ניט מעגלעך קיין קיום פאַר'ן נאַציאָנאַלן איד אין ראַטנפאַרבאַנד.

„נאַציאָנאַלער איד" איז אַן עובר־בטל'דיגער אויסדרוק. עס איז אַזוי איבעריג אָנצורופן אַ איד „נאַציאָנאַלער איד", ווי אַנ־

צורופן אן אירלענדער „נאַציאָנאַלער אירלענדער".

עס איז אַ פאַקט, אַז די ציוויליזירטע וועלט האָט אנערקענט דאָס אידישע פאָלק אלס נאַציע. אידישער נאַציאָנאַליזם איז שוין לאַנג ניט קיין פּאַרטיי־באַוועגונג. די יעניגע, וועלכע באַשטיין דאַרויף איינצוטיילן די אידן אין „סתם־אידן" און אין „נאַציאָ־נאַלע־אידן", פאָלגן נאָך, אומבאַוואוסט, די פאַשיסטישע סטראַ־טעגיע. די סטראַטעגיע פון די פאַשיסטישע רעגירונגען באַ־שטייט אין דעם, ווי עס איז באַקאַנט, צו לייגן איר אייגענעם שטעמפּל אויף דעם נאַציאָנאַליזם. די פאַשיסטישע רעגירונגען אנערקענען אלס נאַציאָנאַליסטן נאָר די יעניגע, וועלכע געהערן צו זייער פּאַרטיי. עס פּאַסט אונז ניט נאָכצופאָלגן אָט אַזאַ ביישפּיל.

ווי זעט אויס דאָס בילד פון דער אידישער נאַציע אין דער היינטיגער וועלט? דער אַנטיסעמיטיזם וואַקסט איבעראַל, חוץ אין ראַטנפאַרבאַנד. דער אַנטיסעמיטיזם איז נאָך קיינמאָל ניט באַנוצט געוואָרן אַזוי פיל אלס פּאָליטישער און עקאָנאָמישער וואָפן, ווי אין די לעצטע צען יאָר. אין מזרח־ און אין מיטל־אייראָפּע, ווי אויך אין די באַלקאַנען, ווערט דער פּאָליטיש־עקאָנאָמישער אַנ־טיסעמיטיזם געברוכט דירעקט פון די רעגירונגען אָדער אינדי־רעקט פון די קעגן־פּאַרטייען. דאָס איז אַ פאַקט, וואָס קיינער קאָן ניט לייקענען, ווי טרויעריג ער זאָל ניט זיין. אין דעמאָ־קראַטישע לענדער, ווי ענגלאַנד, פראַנקרייך און די פאַראייניגטע שטאַטן, דאָרט, וואו דער אַנטיסעמיטיזם האָט געהאַט אָנגענומען הויפּטזעכלעך געזעלשאַפטלעכע פאָרמען, האָבן אין די לעצטע יאָרן זיך אַרויסגעוויזן סימפּטאָמען (סימנים), וועלכע באַרעכטיגן די מורא, אַז אין אַ גרויסן עקאָנאָמישן קריזיס וועט אויך דער אַנטי־סעמיטיזם אין אָט די לענדער באַנוצט ווערן פּאָליטיש. זעלבסט־פאַרשטענדלעך, איז דער דערפאָלג פון דער היטלער־רעגירונג שול־דיג אין דער פאַרשטאַרקונג פון דעם אַנטיסעמיטיזם אלס אַ פּאָ־ליטישע וואָפע איבעראַל. היטלער'ס' אַנטי־אידישע פּאָליטיק ווערט ניט נאָר נאָכגעמאַכט אין אַנדערע לענדער, נאָר די פּאָליטיק ווערט פּראָדוצירט און געשפּייזט פון דער ריזיגער אַנטיסעמיטישער עקס־פּאָרט־פאַבריק אין דייטשלאַנד, וועלכע אַרבעט אָן אַן אויפהער.

איך גלויב קוים, צי מען קאָן גאָר הײַנט־צו־טאָג ערגעץ־וואו געפינען א דענקענדן מענטשן, וואָס וועט ערנסט לייקענען די פאָלגענדע דרײַ פאַקטן, וואָס לאָזן זיך ניט דיסקוטירן: ערשטנס, אַז דאָס גאַנצע אידישע פּראָבלעם איז הײַנט־צו־טאָג א פּראָבלעם פון דער פאַרטיידיגונג קעגן דעם פּאָליטיש־עקאָנאָמישן אַנטיסעמיטיזם; צווייטנס, אַז דער הײַנטיגער אַנטיסעמיטיזם איז ניט מער די אַבסטראַקטע אידעאָלאָגיע פון טעאָרעטיקער, נאָר א פּראַקטישע וואָפן, א כלי־זיין, כדי צו דערגרייכן זייערע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע צוועקן; דריטנס, אַז דער פּאָליטיש־עקאָנאָמישער אַנטיסעמיטיזם איבערטרעפט אין זײַן באַדייטונג פון׳ם אידישן פּראָבלעם, און די אידן אַליין קאָנען אים ניט באַקעמפן.

דער פּאָליטישער ציל פון׳ם אַנטיסעמיטיזם אין די לענדער, וועלכע פּרובירן נאָכצומאַכן היטלערס פאַשיסטישן טריאומף, איז געריכטעט ניט נאָר קעגן די אידן. דער איד ווערט געברויכט, כדי צו שאַפן א היסטערישע שטימונג, אין וועלכער דער פאַשיזם קאָן אָפּערירן אויף א פיל גרעסערן פראָנט.

ווען היטלער, צום בײַשפּיל, האָט באַקעמפט די ברוינונג־רעגירונג, האָט ער יעדן אומבאַקוועמען קעגנער געשטעמפּלט אַלס אידן. יעדע דעמאָקראַטישע רעגירונג ווערט אָנגערופן פון פאַשיסטישע קעגנער א „אידנרעגירונג“. דער דראַנג פון׳ם פאַשיזם צו מאַכט האָט געשאַפן די אַנטיסעמיטישע וואָפן ניט נאָר אום די אידן אויסצוראָטן, נאָר אויך כדי צו דיסקרעדיטירן מיט דער אַנטי־אידישער פאָרמולע יעדע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע קעגנערשאַפט. וואָס עס פּאַסירט מיט די אידן זעלבסט, ווען א פאַשיסטישע פּאַרטיי קומט צו דער מאַכט, אָדער ווען זי זוכט די מאַכט אַגרעסיוו, איז אין דער באַלייכטונג פון דעם גרויסן געשיכטלעכן פּראָגאַנג נאָר א נעבנפּראָדוקט, א נעבנזאַך.

עס איז דאָך קיין צווייפל אין דעם ניטאָ, און עס לאָזט זיך ניט דיסקוטירן, אַז דער פאַשיזם אַנערקענט דעם אַנטיסעמיטיזם אַלס זײַן שטאַרקסטע אַרטילעריע און באַנוצט אים צו דערשיסן די דעמאָקראַטיע דורך די אידן. איז עס קיינעם ניט אויפגעפאַלן,

אז גאָגאַ, דער נייער רומענישער פּרעמיער, האָט אַליין געגעבן אַ וועלט „פּובליסיטי“ צו זיין אַנטיסעמיטישן פּראָגראַם? זיין ערשטער שריט, וואָס ער האָט געמאַכט כדי צו שאַפן אַ פאַשיסטישע דיקטאַטור, איז געווען אָנצופילן די לופט מיט דעם אַנטיסעמיטישן געפּל (אין וועלכן עס מוזן, פאַרשטייט זיך, דערשטיקט ווערן אונזערע אומגליקלעכע ברידער), אַזוי, אַז ער קאָן נעמען אומגעשטערט אַלע נויטווענדיגע אַנטי־דעמאָקראַטישע מיטלען, אונטער דער מאַסקע, אַז עס האַנדלט זיך נאָר וועגן אַן אַנטי־אידישן קאַמפּיין.

אין אַ וועלט, וואו דער פאַשיזם וואַרפט אָן אַ שרעק, איז די אידישע צוקונפט אומזיכער. אין די לענדער, וואו דער עקאָנאָמיש־פּאָליטישער בירגער־קריג איז אַ זאַך, וואָס דערשיינט אונז אַלס אומפאַרמיידלעך, זיינען די אידן אויסגעזעצט צו דער גרעסטער געפאַר. עס איז דערפאַר פיל שווערער פאָראויסצוזאָגן די צוקונפט פון די אידן אויסערהאַלב פון דעם ראַטנפאַרבאַנד, ווי פאָראויסצוזאָגן די אידישע צוקונפט אין ראַטנפאַרבאַנד.

די דריי מיליאָן אידן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד לעבן אונטער אַ רעזשים, וואָס האָט זיי געגעבן פולשטענדיגע בירגער־פרייהייט. די דריי מיליאָן אידן אין ראַטנפאַרבאַנד לעבן אונטער אַ רעגירונג, וואָס אַנשטאַט צו פאַרשליסן די טירן פאַר זיי, האָט זי ווייט געעפנט אַלע טויערן פון בילדונג, אַלע מעגלעכקייטן פון פאַרשיידענע פּראָפעסיעס און רעגירונגס־שטעלעס. זיי לעבן אין אַ לאַנד, וואו דער אַנטיסעמיטיזם ווערט באַשטראָפט אַלס אַ קרימינעלער פאַרברעכן. זיי לעבן אונטער אַ קאָנסטיטוציע, וועלכע האָט פּראָקלאַמירט דאָס רעכט פון יעדער נאַציאָנאַליטעט אין דעם סאָוועטןפאַרבאַנד צו איר אייגענעם קולטורעלן אויסדרוק. די יוגנט אין סאָוועט־רוסלאַנד טראָגט ניט קיין געלן פלעק. אַ גרויסער טייל פון דער יוגנט, וואָס איז אונזער צוקונפט, לייענט אידישע צייטונגען און די אידישע ליטעראַטור, גייט אין אידישע טעאַטערס און האָט פולשטענדיג פאַרלוירן יעדן געטאָ־געפיל. עס וואַקסן אויף אידן אין סאָוועט־רוסלאַנד — מענטשן, וועלכע האָבן די וואַל, אַלס

פרייע רוסישע בירגער, צו בלייבן טריי צו זייער נאַציאָנאַליטעט און צו אנטוויקלען זי קולטורעל. אידן, וואָס ווערן ניט געטריבן צום אידנטום מיט א בייטש, נאָר וועלכע נעמען א פּריוויליגן, געזונטן אינטערעס אין דער מאָדערנער אידישער קולטור.

אין ראַטנפאַרבאַנד לעבט אַ אידישע יוגנט וואָס ניט איינער פון זיי האָט אויסגעביטן דעם אידישן רענדל. איינפאַכער געזאָגט: ניט איינער פון זיי האָט זיך געשמדט.

ווען מיר נעמען אָן, אַז דער אידישער נאַציאָנאַליזם (איך רעד דאָ וועגן נאַציאָנאַליזם אין ברייטן זין פון׳ם גאַנצן אידישן פאָלק) קאָן נאָר עקזיסטירן אונטער דעם דרוק פון אַנטיסעמיטיזם, דאַן האָט דער אידישער נאַציאָנאַליזם אין ראַטנפאַרבאַנד קיין צו־קונפט ניט. איך פאַרוואַרף אָבער אָט די אויפפאַסונג. איך גלויב אין דער אייביגקייט פונ׳ם אידישן גייסט, און בין איבערצייגט, אַז די פאָרזעצונג און די דויערהאַפטיגקייט פון דער אידישער נאַ־ציע איז ניט אָפּהענגיג פונ׳ם פיינטלעכן דרוק מצד די ניט־אידן, אָדער פון דעם קינצלעכן דרוק מצד די אידן זעלבסט. די אידישע נאַציע קאָן נאָר דאַן עקזיסטירן, ווען זי ווערט פיזיש ניט צע־שטערט. דאָרט, וואו עס לעבן די געזונטע גרויסע אידישע מאַסן, וועט אויך לעבן די אידישקייט.

איך האַלט עס אויך פאַר אַן אַקסיאָם, וואָס לאָזט זיך ניט דיסקוטירן, אַז לעבן אין סאָציאַלער גערעכטיגקייט איז אין פונ־דאַמענטאַלן זין אידישער, ווי לעבן אין אַן אומגערעכטער געזעל־שאַפטלעכער סיסטעם, אַפילו ווען די אויסערע פאָרמען פון אָט דעם לעבן זיינען אידישע אין יעדער באַציאונג.

אין אַ סאָציאַליסטישער מדינה נעמט אָן דער אידישער נאַציאָ־נאַליזם, זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַנדערע פאָרמען. אין אַ מדינה, וואו דער מענש איז ניט געצוואונגען צו דערשטיקן זיין עטישן אימפּולס, דאָרט דאַרף ניט דער אידישער גייסט פאַרלירן זיין נאַטירלעכע פאָרם. דער איד וועט אידיש שאַפן, ווייל ער בלייבט זיך זעלבסט טריי. דאָס איז דער אמת׳ער אידישער נאַציאָנאַליזם. איך ווייס ניט וואו דער אידישער נאַציאָנאַליזם בליט היינט־צו־

טאָג מער ווי אין ראַטנפאַרבאַנד, אויסער אין ארץ־ישראל, וואו
ער איז ליידער געצוואונגען אַנצונעמען נאָר פּאָליטישע פאָרמען.
אין דייטשלאַנד ווערט דעם אידן אָנגעטאָן דער אידישער נאַציאָ־
נאַליזם ווי אַ צוואַנגס־יאַקע, אין וועלכן ער קאָן זיך ניט אַ קער
טאָן. דאָס אידנטום אין פּוילן, רומעניע און אין די באַלקאַנישע
לענדער איז אַן עקאָנאָמיש פּחד־אידנטום. אין די פּאָר דעמאָקראַ־
טישע לענדער, וואו דער פאַשיזם לאָזט הערן זיין בורטשן, דאָרט
איז דאָס אידנטום אַ לויזע געמיינדע, וואָס איז צעטיילט אין קעמ־
פענדע עקאָנאָמישע קלאַסן און איז מייסטנס באַרייט צו מאַכן
אַלערליי קאָמפּראָמיסן, פּשרות, נאָר כדי זיך עקאָנאָמיש צו באַ־
שיצן.

די אידן אין אַמעריקע, ענגלאַנד און פראַנקרייך, צום ביי־
שפּיל, די יעניגע, וועלכע האָבן אידישע נאַציאָנאַלע אינטערעסן,
קאָנצענטרירן אָט די אינטערעסן נאָר אויף ארץ־ישראל, אויף ציו־
ניזם. אָט די אידן בלייבן אויך אַלס ציוניסטן, אינערלעך פּוסט,
ווייל זייער אנטייל אין אידישן נאַציאָנאַליזם איז נאָר אַ פילאַנ־
טראָפּישער.

דער אידישער נאַציאָנאַליזם עקזיסטירט אין ראַטנפאַרבאַנד
און אַנטוויקלט זיך, טראָץ דעם שווערן קאַמף, וואָס דער איינ־
זאַמער קאָמוניסטישער שטאַט מוז אָנפירן קעגן אַ וועלט פון
שונאים. די אידן אין סאָוועטנלאַנד האָבן אַ גרויסן פאָרצוג אי־
בער די אידן אין אַנדערע לענדער. זיי האָבן שוין דורכגעמאַכט
דעם עקאָנאָמישן קאָנפליקט, וואָס זאָגט זיך ערשט אָן אין פילע
וועלט־טיילן. זייער לעבן איז זעלבסטפאַרשטענדלעך מאַטעריעל
פיל אומבאַקוועמער, ווי דאָס לעבן פון די אידן אַנדערשוואו, זיי
קאָנען אָבער קוקן אין דער צוקונפט אָן שרעק. זיי האָבן שוין
געלערנט, אַז אַ לעבן פון לוקסוס, וואָס איז פאַרזונקען אין ליגן
און אין מורא, איז ניט קיין באַלוינונג פאַר אַ לעבן, וואָס איז פול
מיט קאָמפּראָמיסן און דערנידערונגען. די אידן אין סאָוועטן־
פאַרבאַנד האָבן אַ צוקונפט, ווייל זיי קאָנען זיין איד און מענטש
צוגלייך.